

מבעד למסורה (שעורים בהסתכלות)

וזהו פתשגן
הכתב אשר שלחתי
היום למנהל
המכסים בארצנו
באנגליה,
מחמת שנוהג אני
כל ימי לפנות לכל
איש ואיש בלשון עמו. כמו
במגלתי פורים
ממש, דהיינו: לאנגלים
אנגלית, כמובן,
וליהודים — רוסיית
גם בבית, גם
ברחוב ואפילו בתל-אביב,
והגליון האחרון
של "על המיטרה" יוכיח...!

אמנם כן, הקנאות
כאלה יודה נהוצה ומועילה
מדוע לא?
מהיבאיתתי! אבל לא
בשביל "מורה"
גדול כמובן אלא בשביל
אחרים כמו
למישל בן-יהודה ז"ל...!

בודאי ימצאו אפיקורסים
בין בני-הארץ "הליבנטינים"
אשר יעזו להגיד כי תשובתי
זו אינה מהוכחה ויטענו
למשל כי לא צריך כלל
להיות קנאי כדי לכתב
פעם ביוכל שורות
אחרות לפקיד המימשלה
בא"י בעברית, והקנאים
שבהם יצעקו אלי בטח
עכשיו: "לא זו הדרך!"
ואולם "ניטיטעווא!"
(אין דבר בלע"ז) יש לי ביה

"עליוול" שלי עם קהל "חסידים" ובכחו
של "הרבי" יצליחו אי"ה לפתם את פי
המקטרגים ר"ל.

ועכשיו נחזור לעניננו, כלומר לפתשגן
הכתב:
"דיד מיטרה ברון!"

לא זכיתי עד כה לקבל תשובה מאת
כבודו הרם על שאלתי האחרונה בדבר שלשים
אלף החלוצים שאבדו פתאם במפקד צלו —
אולי מפני שלא תפש עדיין היטב את המשל
שלי בחתול והחמאה של הגרמני הלז —
ואבקש סליחתו על כי מזכרח אני "מן הקהל"
לפנות אליו שוב בענין אחד היקר (תרתי
מישמע!) והשוב לכלני כלומר בענין המס
החדש על הסוחר שאינו מוחזר לי
ביותר.

אין אני יודע אם כבודו מכיר אותי עדיין
וע"כ אתכבד להתיצב לפניו: אני הגבר
שקבלתי בשבוע זה מהפלוגית שלי פסק
כרבעי בגלגלי ביום ראשון זה בהשכר
מת הבקרי נתגוללה עלי פתאם זוגתי שתחיה
עם ה"מענה לשון" שלה — שכשהיא רוצה
היא יכולה! — וצעקה שאין אני יודע מכל
המחשבות שבעיר וגרשה אותי כמשל מהוד
המטה שארוני אל השכנים ואראה איד
בעלים אחרים רואגים לביתם בעוד מועד

ורצו בליל כוג'ש"ק אל ההנויות בפחים
ריקים ובפחירנפש בעכברים אחרי אכילת
רעל ממש בשביל מעט סוכר וטפת נפט.
מביש כמו בימי המלחמה...

בקצור, רצנו שנינו לא"חיים ולא"מתיים
אל השוק ושם נתברר לי כל הענין. שמעו
בעליהתנויות במאה-שערים כי יש בירושלם
איזה "ברון" שהטיל פתאם מס חדש על
המיכר, נתקנאו בו ורצו להיות גם הם
"ברונים" במותו. מה עשו? הלכו ומצאו
עפ"י חכמת המיכר כי יש סוכר גם בבשר,
בחלב, גם במלח ואפילו במטאטאים ומכנסים
והטילו גם הם מס חדש משלהם על כל
הסחורות, וכל המרבה חרי זה משובה! הוא
אשר אמרתי: כל מה שיש בעליונים יש
פי עשר בתחתונים ומה שנמצא במחס של
השרים נמצא בעקבירגליהם של התנונים
במאה-שערים...

"באחד באדר משמיעין על השקלים".
ומכיון שחסרו כנראה לממשלה איזה שקלים
למספר, נפלה על המצאה והשמיעה גם היא
על השקלים בכל בתי-המכס, ואמנם בערב
שבת-קדש העבר שהל להיות בדיוק באחד
באדר, פשטה השמיעה בעירנו על המסים
החדשים. ואולם נעלמה מכבודו משנה
מפורשה אחרת: אין נזרין תענית על

הסוחר שלא להפקיע את השערים.
כשהואים בעליהתנויות שנפלה אימה על
העבור שקורין "פניקה" בלע"ז ורכו הקופצים
על הסחורה סבורים היו ישבאה מלחמה
חדשה לעולם וחזרו אליהם הימים הטובים
ההם — אנב נזכרתי כי בדרך חזירתי עם
זוגתי שתהיה מן השוק פגשנו בשעת הבחלה
זוג צעיר שמלאו לשניהם יחד לא יותר
ממאה וחמישים שנה ורצו על-ארבע ובלא
נשמה מימי להוציא את צדורותיהם מן
הבנק כדי לשמר בפוזמיק מפני פחד המלחמה
שפרצה כנראה במאה-שערים ובמחנה-יהודה
בין התוגר "הדוד-יעקיל" בשביל איזה פחים
נפט שם בארם-נחלים... ומייקרים, כלומר
התנונים, את הסחורה ומפקיעים לא את
השער בלבד אלא כו"ה שערים בכל
"בית-ישראל" עד בואך למחנה-יהודה ועד
בית-המשוגעים ועד בכלל...

כבר הקדמתי לומר לכבודו כי איני
בקי כ"כ בעניני המסחר בארצנו וגם כל ענין
המסים והארנוניות אינו מיחזר לי כל צרכו.
אבל עד כמה שאני יכול לשפט מקריאה
שטחית בעתונים ושוקלע גם מן הצד מפי
הסוחרים בעירנו וביחוד מכין אחב"י, רואה
אני שכל פעולותיו ומעשיו של מעלתו בומן
האחרון אינם מכוונים אלא לטיבת הכלל

וביחוד לטובת התעשייה בארץ ונזרת המסים
החדשים — תוכיח!...
הנה למשל שמעתי כי בני-דודנו התארז
ננו בוועידה הכלכלית על גורלם המר של
בעלי-הקרקעות שלהם, שאינם יכולים לסבל
עוד בעל המס הכבד של הוירקו המעיס
עליהם, ביחוד לאחר ששכרה-הדירה שהם
מקבלים מאחב"י הוא כ"כ ירוד, כידוע,
וגם הקרקעות שקנו במשיכה לפנים בקבק
כל אמת ובשק של אורו כהורשת שנלך
בשעתה יאולצו בני-דודנו העלובים למכרם
סו"ם ולקבל מחירם לא יותר מעשרה שיללי"ג
גים האמה — באין ברירה...

נמנו וגמרו איפא בני-דודנו לדרש מאת
המימשלה הנהה על מס וירקו וכתבו וחתמו
בלקיקה ובחותם-של-נחושת, כנהוג, ובשכר
זה הציעו להטיל מס על סחורות החזין ונמצא
זה נהנה וזה אינו חסר...

מוכן כאלו שהצעה זו נתקבלה ברצון ולא
עוד אלא שפקידנו כ"מ 10 השבטים" הדייקנים
בטבעם הביאו בודאי את הכל בהשבון, בררו
והזקו את הצעת "הנגולים" במספרים הות'
כים כנהוג, והכל ישרור וקיים, לקיים מת
שנאמר: "לוי שכו"ל יהיה לפניך...".
א"א בקי סתהו בספירת התושבים
והמעמדות למיניהם, אבל נדמה לי כי רב
סוחרי המקום ישראל נינהו ואם אינני טועה

לם רב הסחורות שהוטל עליהן מס כגון
סוכר, משקאות ותה — על ישראל פרנסתו...
ובעלי-הטורים — מין "ראבבאי" שלנו
— אימר בפרשת תרומה של השבוע כי:
"אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" בנימטריא;
אך בני ישראל יהיו תורמין לא הגויים.
ולא רק למיטכן אלא וביחוד לעל... * * *

אחד מתלמידי המובהקים ומגדולי הסו'
הרים בעירנו הביא לי זה עכשיו את רשימת
המסים החדשים לאחר שהסתכלתי בה
קצת, לא יכלתי להבין בשום אופן מה כל
הרעש והטררם הזה שהקימו הסוחרים
בארצנו?

אדרבא, נתיי ספר ונחזי:
הנה למשל — סוכר: אמת שסחורה
זו משמשת פה בכורה וביחוד אצל אחב"י
העניים הומר חיוני ממש כלחם, ולפי
דעת יודעי-דבר משתמשת כל משפחה עניה
ברוטל וחצי סוכר לשבוע, וכשהתינוק אצלנו,
למישל, בוכה או הולך ל"חדר" נותנת לו
אמו "פת לחם והתיכת סוכר" בידו וסותמת
פיו עד הצהרים...

נניח ג"כ כי לאנגלים יש כאן ביה
מין משביר שקורין בלע"ז: "קאיטין" עם
כל מיני סלפסאות של Jam מלונדון,
סטרוברי, סנוברי, אהיברי וכל פרי עץ
למינהו, שתקנו חכמים באנגליה, ואינם

וקוקים כמעט לסוכר שלנו, ואולם, שכחו
כנראה הסוחרים שלנו כי יש תעשייה רהבת
של סוכר בארץ, וקני-הסוכר בעלי הזנבות
הארוכים של הכדואים בעוג'ה (ירקון)
יוכיהו! ואם-ירצה-השם וביחוד יודיעו מר
ודיע בכתאני מהיפה לאחד מאה שנה
ויתירו גם הכדואים, ובחמזתיהם
למימשלה, למסר את הבצות ליהודים כדי
ליכסן ויטעו בשרון ובשפלה ועל כנר הירדן
שדות של קסבה לעיטית סוכר בארץ.

ובכלל למה לנו לדאג לסוכר אם הטילו
מס גם על התה? מיטב שיעשו חלוצינו כש
כנינו הערבים וישתו "קתוח מודרה" בלי סוכר.
ברעש שפתים ובקישקיש הלשון והשנים, ממש
בנגליה בשעת העישון או כשור הנטבה
וי"א כאוירון בשמים...

אנכי שמעתי מאחורי הפרגוד כי בערב
פורים הבעל-ט, יום המיכין לפודעניות לסו'
הרים ברבר גורת-השלטים, בשעה שילכו
היהודים לקדואת-המיניה ולהכות את המן
יסובו מנהל-המסים ונושא-כליו בכל הבתים
אשר במ"ש ובשאר השכונות לכפר את אוני
המן וכל מיני לגימא ותורגימא שהוכנו
למישלח-מנות לכבוד פורים כדי להטיל עליהם
מס הסוכר והמגדנות, ובודאי הרענה הנשים
להבין את עצמן בעוד מעט...

התראו? בעניני משקאות חריפים

(Spirits) נשאו דוקא נאמנים לשטתם — שווי המישקל.

יש כאן קטורת לבני דולנו שאין פוגעין הלילה ברגשי הדת שלהם. מחמת שאינם שותים הלילה מיסקאות — באפן רשמי... ומאידך גיסא יש קצת פנים גם לאהב"י בעין עיגה לשתות "לחיים" מיון המכרמל המזרחי. ואי"ה לא תהיה עוד התחרות גדולה מתחיל ולא יצטרכו עוד הכורמים לשלח על השבונם שד"רים לקנדה כדי שיכהישו וא"ז אה"כ בעתונים, כידוע...

אלא שבענין המיסקאות נתעוררה פלוגתא גדולה. לא הלילה בין השכורים אלא פילולוגית ולא בועדה הלשון אלא בין הפקידים עצמם. הערבים אומרים כי גם אלכוהול נכנס בחוג המיסקאות ומביאין ראיה מהשם "סביריטו" בערבית שפרושו אלכוהול והברי" טים עומדים על דעתם ושו"לחים תלגמחים תכופים—אך לשוא! א"א עדיין לדעת מה תהיינה תוצאות הוכחים הכלשניים האלה. ואולי לע"ע הסוחרים נבוכים מה"סביריטו" שיש להם בבית המכס...

* * *

וצריך להודות כי חלק המיסקאות שלנו נפל דוקא בנעימים — רק ארבעה גרוש לכל גלון בנזון...

ליצני הדור אומרים אפילו כי המיסקאה עשתה להם הנחה זו לא הלילה מיסנאתהמו אלא מאהבת הרבב ת שלה. ואולם איד שיהיה אפשר לקוות כי רבוי המסים יגרם אולי למעוט האוטומובילים בעירנו ואולי יסכימו סו"ס גם "מנהיגינו" אלה הזרזים להפחית את מספר קרבנותיהם תמידים בסדרים ומוספים כהליכתם יום יום ברחובות? ואולי לא יצטרכו גם עוברי דרך שלנו ללמד את רגליהם לרקד "סדרילים" ברחוב עם

האוטומובילים, כדי להציל את חייהם ולא יהיו חוצות ירושלים דומים לנשקדוקדים במשך כל הימים ולרבות הלילות? יכעתי להביא עוד ראיות אהדות כאלו מתוך רשימת המסים, ואולם כיפני שהיום עש"ק בעולם והצי תריסר העורכים והמנהלים הראשיים שלי באיציים כי לגמר את העו"נות, רוצה הנני להוסיף רק שאלות אחרות. מעין ארבע פושיות של ההגדה כמו שנאמר: וישם עליהם פרעה (ר' תורתענר אמון זה שקם מקברו במצרים) שרי מסים לענותו בסבלותם...

וקדם כל צריך אני להודיע לכבודו כי לא פוחד ולא מוכר אנכי אלא בודהארץ סתם, כלומר "נייטיב" בלע"ז שפירושו ידוע בטח לכבודו גם זולתי. נדמה לי בכ"ז כי בכל הארצות וגם בארצנו בימי ההודו ישמעאל" נהגו להכריז על המסים ארבעים יום קדם הנזרה — כגון המקרה בסיגרינות בזמננו — כדי לתת לסוחרים את האפשרות להוציא את סחורתם שכבר הגיעה לבית המכס לפני יום הנזרה, וביחוד כדי לסדר את העסקים עם הפירמאות מחו"ל בלי דרא רמיזונא?

אגב ידשנינא כבוד מעלתו לספר לו אניקדומה קטנה. כלומר מעשיה יפה— שעלתה עבשיו על זכרוני— בשלשה בני אדם: אחד גרמני, אחד צרפתי ואחד תורקי שנו"ד דינו לפונדק אחד וספר כאו"א מהם בשכחה של המיטרה אשר בארצו. אמר הגרמני: יא! המיטרה שלנו מנלה כל גנבה לא יאחר משלשה ימים אחר המעשה. — והמיטרה שלנו קרא הצרפתי בגאון. מנלה את הגנבה באותו יום. קפץ התורקי ואמר: ואצלנו יודעת המיש-

טרה ככל גנבה שלשה ימים קדם למעשה... כלפי מה ספרתי לכבודו כל זאת? כלפי זה שיש גם אצלנו פקידים וסוחרים קרובים לפלכות — לאו דוקא מתורקיה! — היוצעים מכל פקודה שלשה ימים לפני מתורתורה. כנראה שהם צפו ברוח הקדש וחזו מראש שעתידין להוציא גזרות חדשות על המכס והקדימו להכין לעצמם ביפחדשעה אחת קודם — אוצרות של "וויסקי", בנזון ו"שאר ירקות" לשנה שלמה. בקצור מעשה נסים בלי מסים...

הפצתי לנגע קצת גם בשאלת המועצה המחוקקת שבאה כמו להכעים, אה"ר העלאת המסים. (אגב, אני מכין את הקנ"ד ידטורה שלי לפני תלמידי לבחירות הבאות של המועצה המחוקקת וכבר הזמנתי לי עוד כסא אחד נוסף... אבל ישאר הדבר הזה בינינו בסוד מחמת שיש מתחרים ביפא, בפריו וגם בין הפועלים...).

רציתי ג"כ להכין את תפקידו של לשכות המסחר בארצנו ואם יש בכלל איזו שייכות למסים ולמכס עם המסחר אצלנו?...

ובאשר זו חובתי לבאר לתלמידי כל דבר קשה עם כל הפרושים הגימטראיות והבלע"זים, כידוע, אחלה את פני כבודו לתת לי קצת באורים, אם אפשר הדבר, על כל הענינים הנזכרים למעלה.

הנני אדוני המ"ברון" עברו הנאמן AZMAVETH

לסוף עלי להעיר בשביל כותבי תולדותי כי המכתב הנ"ל נכתב לא על ידי מחמת שאיני מומחה למכתבים רשמיים וע"כ מסרתי במסכה"ק לכתבנית אחת שבטבעה אינה קנאית כלל לעברית והיא כתבה אנגלית — וזוהי מכונת הכתיבה "רמינגטון" שלי...

עז מות